

2. Euroerakonnad

Euroerakonna mõistmiseks peame teadma, mis on erakond. **Erakonnad** on poliitilised kodanikeühendused, kuhu koonduvad lähedase maailmavaate ja huvidega inimesed võimu teostamiseks. Nad sõnastavad üksikhuvidest laiemaid avalikke eesmärke, sõeluvad välja uusi riigijuhte ning pakuvad valijatele teavet, mõtteselgust ja osalusvõimalusi, sidudes neid poliitilise süsteemiga. Tavaliselt toimivad erakonnad ühe riigi või muu poliitilise ühisruumi (liidumaa, osariik jne) piires, moodustades erakonnasüsteemi.

Euroerakonnaks nimetatakse liikmesriikide erakondade üleliidulist koostöövormi ehk katusühendust. Sarnase maailmavaatega erakonnad ühinevad Euroopa Parlamendis ühte saadikurühma ning püüavad kirja panna ühisväärtused ja kujundada europarlamenti valimisteks ühise tuumikplatvormi. Liikmeserakondade juhid kogunevad 1-2 korda aastas üldkoosolekuteks ning kujundavad koostöö tugistruktuuri, tavaliselt euroerakonna juhatuse ja keskkontori. Need võivad omakorda algatada edasisi, euroerakonnaspetsiifilisi ühistegevusi.

Seega pole euroerakond tavapärase rahvusriiklik erakond, vaid erakondade katusühendus, mis väljaspool Euroopa Parlamenti valdavalt toimib liikmeserakondade kaudu. Siiski on koostöö tihedam kui pikema ajalooga rahvusvahelistes erakonnaliitudes ehk internatsionaalides, mis on ennekõike teabe- ja mõttevahetuse kohtadeks: euroerakonna kaudu toimub teatav praktiline poliitiline koordineerimine ja igapäevategevus ühisisinstitutsioonides.

Euroerakondade alguseks võib pidada poliitilist koostööd Euroopa Parlamendis. Kui alguses oli parlament ennekõike dekoratiivne ja saadikud rühmitusid liikmesriikide kaupa, on parlamenti pädevused kasvanud ja otsused sisaldavad maailmavaatelisi valikuid. Nii polegi ime, et varaste koosseisude hõre koostöö on tänaseks asendunud parlamentaarse protsessiga suuresti rahvusriikide sügavustasemel. Keskseteks arengutähisteks võib pidada Euroopa Parlamenti otsevalimist alates 1979 ja ühisisinstitutsioonide, sealhulgas parlamenti pädevuste hüppelist kasvu Maastrichti lepinguga 1992.

Euroerakonnad on sätestatud ka Euroopa Liidu õiguses. Euroopa Liidu lepingu paragrahvi 10 lõikes 4 deklareeritakse, et Euroopa tasandi erakonnad aitavad kaasa euroopaliku poliitilise teadvuse kujunemisele ja liidu kodanike tahte väljendamisele. Paragrahvis 224 sätestatakse,

et Euroopa Parlament ja nõukogu võtavad seadusandliku tavamenetluse kohaselt vastu Euroopa tasandil toimivaid erakondi reguleerivad määrused.

Määruse 2004/2003 kohaselt peab euroerakond tunnustamiseks vastama järgmistele nõuetele:

- olema juriidiline isik selles liikmesriigis, kus ta asub;
- olema esindatud vähemalt veerandis liikmesriikides Euroopa Parlamendi liikmetega või riikide parlamentides või piirkondlikes parlamentides või piirkondlikes assambleedes või olema saavutanud vähemalt veerandis liikmesriikides vähemalt kolm protsenti igas liikmesriigis antud häältest viimastel Euroopa Parlamendi valimistel;
- järgima, eriti oma programmis ja tegevuses, Euroopa Liidu asutamispõhimõtteid, nimelt vabaduse, demokraatia, inimõiguste austamise ja põhiliste vabaduste ning seaduslikkuse põhimõtteid;
- olema osalenud Euroopa Parlamendi valimistel või väljendanud kavatsust seda teha.
- Euroopa Liidu üldeelarvest rahastatavad vahendid ei tohi ületada 75 % Euroopa tasandi erakonna eelarvest ning riiklike erakondade või füüsiliste isikute toetus 40 % eelarvest. Piirangud on ka annetustele.

Euroerakonna esmaseks tegevusväljaks on **Euroopa Parlamendi saadikurühm**. Täna võime rääkida viiest väljakujunenud ja stabiilsest saadikurühmast: konservatiivid ehk rahvapartei, sotsiaaldemokraadid, liberaalid, rohelised ja vasakpoolsed. Pika ajalooga on ka eurovastaste ja –skeptikute saadikurühmad, mis aga pole stabiilsed. Eurovastane saab olla väga erineval alusel: parem- ja vasakpoolselt, turukeskselt ja rahvuslikult jne ning seetõttu muutub saadikurühmade nimetus ja platvorm vastavalt sellele missugused jõud parajasti Euroopa Parlamenti pääsevad. Mitu saadikurühma võib moodustuda ka juhul, kui mõni jõud saavutab suure esindatuse ja kõik parlamenti pääsenud erakonnad kokkuleppele ei jõua. Täna on see nii konservatiividega, kus rahvapartei põhirühma kõrval on eraldi väiksem saadikurühm Euroopa Liidu suhtes ettevaatlikumatest või vähem salongikõlblikuks peetud erakondadest.

Saadikurühmad Euroopa Parlamendis ja nende Eesti partnerid 2010

Euroopa Rahvapartei (European People's Party, EPP) – 265 [IRL]

Sotsiaaldemokraadid (Progressive Alliance of Socialists and Democrats, S & D) – 184 [SDE]

Liberaalide ja demokraatide liit (Alliance of Liberals and Democrats for Europe, ALDE) – 84 [KE, RE]

Rohelised/Euroopa Vabaliit (European Greens-European Free Alliance, Greens-EFA) – 55 [EER]

Euroopa konservatiivid ja reformistid (European Conservatives and Reformists, ECR) – 54 [ERL]

Euroopa vasakpoolsed (European United Left-Nordic Green Left, EUL-NGL) – 35 [Eesti Vasakpartei]

Vabaduse ja demokraatia Euroopa (Europe of Freedom and Democracy, EFD) – 32 [Libertas Eesti]

Ilma fraktsioonita – 27